

ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΚΟΥΜΟΥΛΙΑ

Σε μια παρατεταμένη περίοδο έντονων πολιτικών αντιπαράθεσεων, με κάθετες δικαστικές συνέπειες στο θυμικό του κοινωνικού ιστού, ο βάσκος πολυβραβευμένος συγγραφέας Φερνάντο Αραμπούρου στοχάζεται πάνω στην έννοια της πατρίδας ως τραυματικό βίωμα. Γυρίζει τον χρόνο στο 2011, λίγο πριν η περιβόητη ETA καταθέσει τα όπλα. Μια σύγχρονη ομηρική τραγωδία εξελίσσεται σ' ένα μικρό χωριό, με επίκεντρο τη σφοδρή αντιπαράθεση δύο οικογενειών. Η μία δέχεται το θανάσιμο πλήγμα της τρομοκρατικής οργάνωσης και η άλλη έχει στους κόλπους της μέλος της ETA. Η αναπότρεπτη βία δημιουργεί συνειδησιακά χάσματα και αφήνει βαθιές πληγές στην τοπική κοινωνία. Θύτες και θύματα παγιδευμένα στον ιστό μιας άγριας εμφύλιας σύρραξης κι ενός εσωτερικού τυφλού μίσους. Πώς γεννήθηκε και πού εκβάλλει; Καθ' όλη τη διάρκεια του μυθιστορήματος, αυτό προσπαθεί να μάθει ο συγγραφέας. Στη συνέντευξη που μας παραχώρησε ο Αραμπούρου μιλά για όσους έχουν νιώσει στο πετσί τους την καυτή ανάσα της αδιαλλαξίας. Η μετάφραση της Τίνας Σπερελάκη αποδίδει στο έπακρο τις πτυχώσεις αυτής της εποποιίας και την ευχαριστούμε επίσης για τη μετάφραση των απαντήσεων του συγγραφέα από τα ισπανικά.

Η «Πατρίδα» είναι μια τοιογραφία της προσωπικής τραγωδίας και της εθραυστικής λύτρωσης πάνω στις συνέπειες τρομοκρατικών πράξεων. Ποια ήταν η βαθύτερη ανάγκη που σας οδήγησε εκεί;

Δεν κάνω από τα μάτια μου την πρόθεσή μου να δημιουργώ λογοτεχνία. Η προσπάθεια να γράψω ένα καλό βιβλίο καθορίζει το έργο. Στη συνέχεια έρχονται οι ανάγκες: να αφήσω, μέσω της μυθιστοριογραφίας, μια μαρτυρία για μια αιματηρή και θλιβερή εποχή της γενέτειράς μου, να προσπαθήσω να μεταφέρω στους αναγνώστες πώς βιώθηκαν όλα αυτά, να δείξω αλληλεγγύη και αγάπη για τα θύματα.

Στο μυθιστόρημά σας, καθημερινοί άνθρωποι έρχονται αντιμέτωποι με τη βία. Στην πραγματικότητα, η βία διαμορφώνει τις σκέψεις και τις πράξεις τους. Αυτό το τραύμα είναι μη αναστρέψιμο;

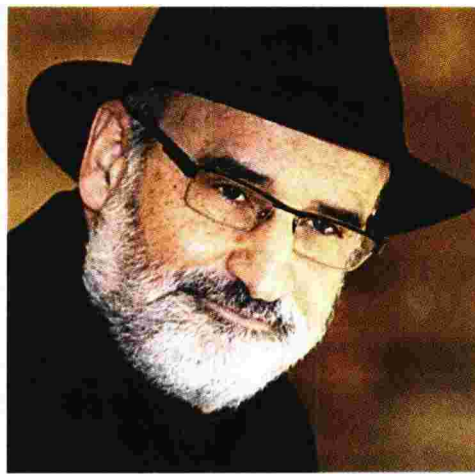
Η προσωπική μου εντύπωση είναι ότι τα συλλογικά τραύματα δεν σβίνουν εντελώς στους πολίτες οι οποίοι έχουν πληγεί με άμεσο τρόπο. Παραμένει για πάντα μια οδυνηρή ανάμνηση, ίσως ο φόβος μίπως επαναληφθεί μια κοινωνική τραγωδία. Όμως ο χρόνος κυλάει, η μια γενιά ακολουθεί την άλλη και στο τέλος θριαμβεύει η λήθη. Τι συναισθηματική σύνδεση μπορούμε να δημιουργήσουμε εμείς οι σημερινοί άνθρωποι με τις καταστροφές περασμένων αιώνων; Το πολύ, αν είμαστε περίεργοι, να καταφύγουμε στις ιστορικές μαρτυρίες, αλλά ποιος κλαίει σήμερα για τον θάνατο ενός στρατιώτη στη ναυμαχία της Σαλαμίνας;

Με βάση την εμπειρία σας, πού μπορεί να τοποθετηθεί το όριο μεταξύ μιας ενέργειας στο όνομα της ιδεολογίας και της τρομοκρατίας;

Υπάρχει μια ουσιαστική διαφορά. Όταν οι πολιτικοί αποδέχονται κοινούς κανόνες παιχνιδιού για τους υπερασπιστές των διαφορετικών επιλογών και βασίζουν την ολοκλήρωση του σχεδίου τους σε μια στρατηγική για να πείσουν τον λαό με επιχειρήματα, προσδοκώντας την υποστήριξή του στις κάλπες, μιλάμε για δημοκρατία. Η τρομοκρατία, από την άλλη, επιχειρεί να επιβάλει ένα ιδεολογικό σχέδιο σκοτώνοντας τους αντιπάλους της και τρομοκρατώντας τον πληθυσμό. Από την πρακτική της βίας είναι αδύνατο να προκύψει μια δίκαιη κοινωνία.

Ποιο ηθικό χρέος μπορεί να έχει ένας συγγραφέας απέναντι στα θύματα της ιστορίας; Κατά έναν τρόπο η μυθοπλασία είναι ένα είδος «παραποίησης»;

Δεν βλέπω να υπάρχει ένας ηθικός νόμος που να μας ωθεί στην αλληλεγγύη. Πρόκειται μάλλον για προσωπική επιλογή, ίσως η ανάμνηση από τη νηπιακή μας εκπαίδευση. Δίπλα μας, ένας άνθρωπος πέφτει κάτω και τραυματίζεται. Μπορούμε να γελάσουμε μαζί του, να συνεχίσουμε τον δρόμο μας σαν να μη συμβαίνει τίποτα ή να τον βοηθήσουμε να σηκωθεί και να γιατρέψει την πληγή του. Είναι ζήτημα παιδείας, ευαισθησίας, ικανότητας να μπαίνεις στη θέση του άλλου.

Ο συγγραφέας Φερνάντο Αραμπούρου

Όλοι οι πρωταγωνιστές χάνουν κάτι ή κάποιο ή και τον εαυτό τους. Το πρωταρχικό υλικό του μυθιστορήματος είναι η απώλεια; Στην πραγματικότητα, δεν είχα καθορισμένη πλοκή όταν ξεκίνησα να γράφω την «Πατρίδα». Η μοίρα των χαρακτήρων δεν ήταν εκ των προτέρων προκαθορισμένη. Βέβαια, πώς θα μπορούσε

ο αντίκτυπος της βίαιης ιστορίας της κοινωνίας τους να μην επιβάλει σε καθέναν από αυτούς απώλειες, προσωπικές τραγωδίες, θλίψη; Ένας γερμανός κριτικός δικαίως αποφάνθηκε ότι στο μυθιστόρημά μου υπάρχουν μόνο χαμένοι.

Ποια ψυχολογικά ή κοινωνικά στοιχεία μπορεί να εξερευνησει η λογοτεχνία πέρα από την επίσημη ιστορία;

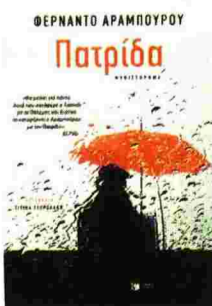
Αυτό που φαίνεται σαφές είναι ότι η λογοτεχνία πρέπει να διερευνά την ανθρώπινη κατάσταση χωρίς να χάνει από τα μάτια της τις αισθητικές πλευρές της. Ο συγγραφέας δεν πρέπει να εργάζεται έχοντας στο μυαλό του τον αντίκτυπο των κειμένων του. Αν αυτά ενσωματώνονται, στην εποχή του ή μεταθανάτια, στο αφήγημα που προσυπογράφουν οι κάτοχοι της εξουσίας, αυτό δεν είναι κάτι που ο συγγραφέας μπορεί να επηρεάσει. Τα βιβλία ανήκουν σε όσους τα διαβάζουν, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για να τους δώσουν νόημα και να αποφασίσουν τη λογοτεχνική ή κοινωνική τους σημασία.

Δύο ισχυρές γυναίκες και οι οικογένειές τους έρχονται αντιμέτωπες μέχρι τέλους. Αναρρισά κατά κάποιον τρόπο η αμφιλεγόμενη αυτή κατάσταση τη διαίρεση της βασκικής κοινωνίας; Είναι ακόμα ανοιχτές οι πληγές που άφησε η δράση της ETA;

Φερνάντο Αραμπούρου

«Οι απόλυτες αλήθειες δημιουργούν τέρατα»

Ο πολυβραβευμένος βάσκος συγγραφέας μιλάει για το μυθιστόρημά του που προκάλεσε αίσθηση φέρνοντας αντιμέτωπους τα θύματα και τους θύτες της ETA

Φερνάντο Αραμπούρου
ΠΑΤΡΙΔΑ

Μτφ. Τίνα Σπερελάκη, εκδ. Πατάκη, σελ. 718
Τιμή: 21,90 ευρώ

Ομολογώ ότι όσο έγγραφα δεν σκέφτηκα ούτε στιγμή ότι οι δύο οικογένειες που πρωταγωνιστούν στο μυθιστόρημα είχαν συμβολική αξία. Κάποιοι θέλησαν να δουν σ' αυτές την έκφραση της διαίρεσης της βασικής κοινωνίας· αυτό όμως είναι απλώς μέρος της ερμηνείας του έργου, δουλειά που αφορά αποκλειστικά τους αναγνώστες. Όσο για τις πληγές, παραμένουν ανοιχτές σε όσους υπέφεραν περισσότερο. Οποιος δεν έπαθε τίποτα είναι εύκολο να προσπεράσει αυτήν τη θλιβερή σελίδα της ιστορίας μας.

Η πλευρά του θύματος, που εκπροσωπείται από την Μπιτόρι, αντιμετωπίζει την πλήρη απομόνωση. Όταν η προπαγάνδα της ETA εναντίον του συζύγου της κορυφώνεται, οι συγχωριανοί της την απορρίπτουν. Την αντιμετωπίζουν σαν βδέλυγμα. Τι είδους φορτίο είναι αυτό;

Είναι μια τυπική περίπτωση εκδίωξης από την κοινότητα. Συμβαίνει συχνά όπου βασιλεύει ο εθνικισμός. Ο εθνικισμός θέτει ως σχέδιό του τη δημιουργία του ιδανικού έθνους. Οποιος αντιτίθεται στο σχέδιο ή το παρεμποδίζει, θα θεωρείται εχθρός. Τότε ο εθνικισμός δρα εναντίον αυτού του ανθρώπου. Τον παρενοχλεί και τον καταδιώκει για να κλείσει το στόμα του, να φύγει ή για να τον ακυρώσει ως πολίτη. Στην πιο ακραία περίπτωση, τον σκοτώνει.

Από την άλλη, η Μίρεν, μετά τη στρατολόγηση του γιου της, αντιδρά με τη μετατροπή της σε σκληροπυρηνική υποστηρίκτρια της ETA. Προσπαθεί να πιστέψει σε κάτι;

Θα έλεγα ότι μέσα της σημειώνεται μια παρόξυνση του μπτρικού ενστίκτου. Υιοθετεί με φανατισμό τα πιστεύω του φυλακισμένου γιου, στο πρόσωπο του οποίου δεν θέλει να βλέπει έναν δολοφόνο.

Κύριε Αραμπούρου, νομίζετε ότι με κάποιο τρόπο τα μεγάλα ιδανικά μετατρέπονται σχεδόν άμεσα σε τέρατα;

Το τέρας παραμονεύει κάθε στιγμή πίσω από τις απόλυτες αλήθειες και αναδύεται μόλις δώσουμε μεγαλύτερη σημασία στα ιδανικά, παρά στους πραγματικούς ανθρώπους.

